

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja • Ministeriö • 2020:12

Yhteistoiminta- asiamiehen toimiston toimintakertomus 2019

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2020:12

Yhteistoiminta-asiamiehen toimiston toimintakertomus 2019

Työ- ja elinkeinoministeriö

ISBN PDF: 978-952-327-499-0

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2020

Kuvailulehti

Julkaisija	Työ- ja elinkeinoministeriö		19.2.2020
Tekijät	Katri Pöllänen		
Julkaisun nimi	Yhteistoiminta-asiamiehen toimiston toimintakertomus 2019		
Julkaisusarjan nimi ja numero	Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2020:12		
Diaari/hankenumero		Teema	Ministeriö
ISBN PDF	978-952-327-499-0	ISSN PDF	1797-3562
URN-osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-499-0		
Sivumäärä	15	Kieli	Suomi
Asiasanat	toimintakertomus, TEM, paikallinen sopiminen, työ, työ-, työelämä, henkilöstörahasto, yhteistoiminta, yhteistoiminta-asiamies, yt, yt-, YTA		
Tiivistelmä Yhteistoiminta-asiamiehen toimiston toimintakertomus vuodelta 2019 Työ- ja elinkeinoministeriön yhdyshenkilö: Yhteistoiminta-asiamiehen toimisto/Katri Pöllänen, puh. 029 504 4221			
Kustantaja	Työ- ja elinkeinoministeriö		
Julkaisun jakaja/myynti	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: vnjulkaisumyynti.fi		

Presentationsblad

Utgivare	Arbets- och näringsministeriet		19.2.2020
Författare	Katri Pöllänen (red.)		
Publikationens titel	Verksamhetsberättelse för Samarbetsombudsmannens byrå 2019 (Yhteistoiminta-asiamiehen toimiston toimintakertomus 2019)		
Publikationsseriens namn och nummer	Arbets- och näringsministeriets publikationer 2020:12		
Diarie-/ projektnummer		Tema	Ministerium
ISBN PDF	978-952-327-499-0	ISSN PDF	1797-3562
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-499-0		
Sidantal	15	Språk	Finska
Nyckelord	verksamhetsberättelse, ANM, lokala avtal, arbete, arbetsliv, personalfond, samarbete, samarbetsombudsmannen, YTA		
Referat Verksamhetsberättelse för Samarbetsombudsmannens byrå 2019 Kontaktperson vid arbets- och näringsministeriet: Samarbetsombudsmannens byrå/Katri Pöllänen, tfn 029 504 4221			
Förläggare	Arbets- och näringsministeriet		
Distribution/ beställningar	Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Beställningar: vnjulkaisumyynti.fi		

Description sheet

Published by	Ministry of Economic Affairs and Employment		19 Februari 2020
Authors	Katri Pöllänen (editor)		
Title of publication	Annual Report of the Office of the Cooperation Ombudsman 2019		
Series and publication number	Publications of the Ministry of Economic Affairs and Employment 2020:12		
Register number		Subject	Ministry
ISBN PDF	978-952-327-499-0	ISSN (PDF)	1797-3562
Website address (URN)	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-499-0		
Pages	15	Language	Finnish
Keywords	annual report, Ministry of Economic Affairs and Employment, local agreement, work, working life, personnel fund, cooperation, cooperation ombudsman		
Abstract Annual Report of the Office of the Cooperation Ombudsman 2019 Contact person at the Ministry of Economic Affairs and Employment: Office of the Cooperation Ombudsman/ Katri Pöllänen, tel. +358 29 504 4221.			
Publisher	Ministry of Economic Affairs and Employment		
Distributed by/ publication sales	Online version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Publication sales: vnjulkaisumyynti.fi		

Sisältö

Yhteistoimintaa ja osallistumista koskevien lakien valvonta yhteistoiminta- asiamiehen toimistossa	9
Yhteistoiminta-asiamiehen toimiston henkilöstö	10
Yleistä vuoden 2019 toiminnasta	11
Yhteistoimintalainsäädännön noudattamisen valvonta	13
Henkilöstörahastojen toiminnan valvonta	14
Viranomais- ja muu yhteistyö	15

Yhteistoimintaa ja osallistumista koskevien lakien valvonta yhteistoiminta-asiamiehen toimistossa

Toimivalta ja valvonnan alue lyhyesti

Yhteistoiminta-asiamies on hallintoviranomainen, joka muun muassa antaa neuvoja ja ohjeita valvomiensa lakien soveltamisesta. Neuvot ja ohjeet ovat luonteeltaan asiantuntijalausuntoja. Yhteistoiminta-asiamies ei tee sitovia päätöksiä lain tulkinnoista eikä määrää seuraamuksia, vaan tulkinta-asiat ja seuraamusten määrääminen kuuluvat tuomioistumille.

Yhteistoiminta-asiamies voi mm. tehdä tarkastuksen tai antaa yritykselle kehotuksen lain vastaisen menettelyn korjaamiseksi tai uusimisen estämiseksi. Yhteistoiminta-asiamies voi pyytää työneuvostolta lausuntoa siitä, sovelletaanko yritykseen yhteistoimintalakia tai yrittäjäryhmään suomalaisia ja yhteisönlajuisia yrittäjäryhmiä koskevaa yhteistoimintalakia.

Yhteistoiminta-asiamiehellä on velvollisuus tehdä esitutkintailmoitus poliisille epäillessään yhteistoimintavelvoitteen todennäköistä rikkomista ja oikeus tulla kuulluksi asian poliisitutkinnassa, syyteharkinnassa ja tuomioistuimessa.

Yhteistoimintalain valvonnan piirissä on noin 8 000 yksityistä yritystä ja 900 000 työntekijää. Eurooppalaisia yritysneuvostoja toimii Suomessa noin 60 yrittäjäryhmässä.

Yhteistoiminta-asiamies valvoo myös henkilöstörahastojen toimintaa ja pitää henkilöstörahastorekisteriä. Henkilöstörahastojen osalta valvonta kohdistuu myös julkiseen sektoriin.

Yhteistoiminta-asiamiehen toimiston henkilöstö

Yhteistoiminta-asiamiehen toimistossa työskentelee yhteistoiminta-asiamiehen lisäksi esittelijöinä toimivia virkamiehiä sekä muuta henkilökuntaa. Vuoden 2019 aikana toimistossa työskentelivät

- yhteistoiminta-asiamies Harri Hietala
- lakimies Silja Vainio
- lakimies Katri Pöllänen
- lakimies Heli Tikkanen (28.2.2019 asti)
- sihteeri Petra Vatanen
- asiantuntija Ilkka Ruponen

Yhteistoiminta-asiamies on myös pyrkinyt edistämään opiskelijoiden työssäoppimista tarjoamalla korkeakouluopiskelijoille harjoittelupaikkaa. Kesällä 2019 toimistossa työskenteli yksi korkeakouluharjoittelija.

Yleistä vuoden 2019 toiminnasta

Yhteistoiminta-asiamiehen toiminta keskittyy pääasiassa sekä ennalta ehkäisevään neuvontaan että jälkikäteisvalvontaan. Yhteistoimintalain osalta painopiste oli työvoiman vähentämisneuvotteluja koskeissa kysymyksissä. Esillä olivat tämän lisäksi esimerkiksi organisaatio- ja työtehtävien muutoksia, teknisin menetelmin toteuttavaa valvontaa eri muodoissaan, ulkopuolisen työvoiman käyttöä ja liikkeen luovutusta koskevat yhteistoimintavelvoitteet.

Käsitellyt kysymykset koskivat myös lakia henkilöstön edustuksesta yritysten hallinnossa ja lakia yhteistoiminnasta suomalaisissa ja yhteisönlajuisissa yritysryhmissä.

Henkilöstöraholain osalta korostuivat rahastojen sääntöjä ja henkilöstörahoeria koskevat kysymykset.

Haastattelut, luennot ja alustukset painoutuivat vuonna 2019 yhteistoiminta-asiamiehen toimiston toiminnan esittelyyn, valvottavien lakien keskeisen sisällön ja soveltamiskäytännön läpikäyntiin sekä paikallisen sopimisen edistämiseen ja henkilöstön aseman vahvistamiseen yritysten päätöksenteossa.

Vuonna 2019 yhteistoiminta-asiamiehen toimiston toiminta pysyi suunnilleen edellisvuoden tasolla. Asiakasyhteyksiä oli vuoden aikana kaikkiaan noin 1000. Asiakaspuhelut ja sähköpostiyhteydenotot tilastoidaan yhtenä, vaikka kukin niistä voi pitää sisällään useita yhteydenottoja asian hoidon eri vaiheissa.

Yhteistoiminta-asiamiehen toimistossa käsitellyistä asioista noin puolet (50 %) koski yhteistoimintalakia ja 45 % henkilöstöraholakia. Muut asiat liittyivät henkilöstön edustukseen yritysten hallinnossa (noin 2,5 %) ja yhteistoimintalain suomalaisissa ja yhteisönlajuisissa yritysryhmissä (noin 2,5 %).

Yhteistoiminta-asiamiehen toimistossa on meneillään toiminnan kehittämishankkeita koskien sekä valvonta-asioiden että henkilöstörahoasioiden sähköistä käsittelyä.

Henkilöstörahastoasioiden osalta uusi järjestelmä saatiin käyttöön vuoden 2019 loppupuolella. Valvonta-asioiden osalta työ oli vuoden 2019 päättyessä kesken.

Yhteistoiminta-asiamiehen toimistossa on myös jatkettu tietosuoja-asetuksen (GDPR) edellyttämien toimien toteuttamista. Myös uusien ja kehittävien järjestelmien osalta tietosuoja-asioihin on kiinnitetty erityistä huomioita. Tietosuoja-asioita yhteistoiminta-asiamiehen toimistossa hoitaa lakimies Katri Pöllänen.

Yhteistoiminta-asiamies oli kuultavana yhteistoimintalain uudistamista valmistelevassa työryhmässä ja antoi myös kirjallisen lausunnon työryhmän väliraportista.

Yhteistoimintalainsäädännön noudattamisen valvonta

Yhteistoiminta-asiamiehen toimistolta kysytään ohjeita ja neuvoja erityisesti valvottavina olevien lakien soveltamisesta sekä työvoiman vähentämistilanteista.

Asiakasyhteydenotot tulevat pääosin työnantajilta, työntekijöiltä, henkilöstön edustajilta, liittojen asiamiehiltä ja erilaisten kaupallisten palvelujen tarjoajilta.

Yhteistoiminta-asiamiehen on pidettävä salassa se, onko epäilty lain rikkomisen selvittämisen käynnistetty ilmoituksen perusteella sekä mahdollisen ilmoittajan henkilöllisyys.

Yhteistoiminta-asiamiehellä on myös oikeus suorittaa tarkastus yrityksessä valvontatehtävän edellyttämässä laajuudessa.

Vuonna 2019 vireille tulleista asioista 42 koski epäilyä yhteistoimintalainsäädännön rikkomisesta.

Yhteistoiminta-asiamies antoi vuoden 2019 aikana 39 yhteistoiminta-asioita koskevaa lausuntoa.

Lisäksi yhteistoiminta-asiamies teki kaksi tutkintapyyntöä poliisille. Kahdesta yhteistoimintavelvoitteen rikkomisesta annettiin tuomio käräjäoikeudesta. Tuomiot eivät ole lainvoimaisia.

Henkilöstörahastojen toiminnan valvonta

Vuoden 2019 lopussa yhteistoiminta-asiamiehen valvonnan piiriin kuuluvia henkilöstörahastoja oli 172.

Henkilöstörahastojen määrä lisääntyi vuoden aikana 18,6 % edelliseen vuoteen verrattuna. Vuoden 2019 aikana perustettiin 33 uutta rahastoa. Kaksi rahastoa purkautui.

Henkilöstörahastojen piirissä oli vuoden 2019 lopussa kaikkiaan 96 051 henkilöjäsentä. Rahastot saivat henkilöstörahastoeriä vuoden aikana yhteensä noin 71 miljoonaa euroa ja rahastojen pääomat olivat yhteensä noin 483 miljoonaa euroa.

Yhteistoiminta-asiamiehen toimiston tavoitteena on lisätä henkilöstörahastojen ilmoitusten vastaanottamista henkilöstörahastosovelluksen välityksellä sekä siirtyä muiltakin osin sähköiseen järjestelmään. Samassa yhteydessä parannetaan myös tietoturvaa entisestään.

Yhteistoiminta-asiamies on pitänyt esityksiä Suomen Henkilöstörahastoyhdistyksen tilaisuuksissa mm. Reward & Engage -*vastuullista palkitsemista* seminaarissa sekä tehnyt muutenkin yhteistyötä em. yhdistyksen kanssa.

Viranomais- ja muu yhteistyö

Yhteistoiminta-asiamiehen toimisto toimii tarvittaessa yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa. Toimintavuonna 2019 yhteistyötä tehtiin muun muassa ministeriöiden, verohallinnon, syyttäjien ja poliisiviranomaisten kanssa.

Yhteistoiminta-asiamiehen toimiston toimintakertomus 2019

Laki yhteistoiminta-asiamiehestä (216/2010) tuli voimaan 1.7.2010, ja ensimmäinen yhteistoiminta-asiamies aloitti virassaan 1.9.2010. Viran perustamiseen vaikuttivat perustuslailliset syyt, koska poliittisesti ohjattu ministeriö ei samana organisaationa voi valmistella ja valvoa lakeja, kuten aiemmin tapahtui. Tämä eriyttäminen oli uudistuksen ydinkohtia. Tarkoituksena oli myös tehostaa lakien valvontaa.

Yhteistoiminta-asiamies on vuodesta 2010 alkaen toiminut työ- ja elinkeinoministeriön yhteydessä, ja on riippumaton valvontatehtävää suorittaessaan.

Yhteistoiminta-asiamiehen tehtävänä on valvoa yhteistoimintaa ja henkilöstön osallistumista koskevia lakeja, joita on yhteensä viisi: yhteistoimintalaki, yritysryhmäyhteistoimintalaki, henkilöstöedustuslaki, henkilöstöedustusta eurooppayhtiöissä ja eurooppaosuuskunnissa koskeva laki sekä henkilöstörahasolaki. Henkilöstörahasolain osalta yhteistoiminta-asiamies toimii myös rekisteriviranomaisena.

Yhteistoiminta-asiamiehen toimistossa toimii yhteistoiminta-asiamiehen lisäksi tarpeellinen määrä esittelijöinä toimivia virkamiehiä ja muuta henkilökuntaa. Vuonna 2019 esittelijöinä toimivia virkamiehiä oli kolme. Lisäksi toimistossa työskenteli yksi osa-aikainen sihteeri.

Tässä toimintakertomuksessa kerrotaan lyhyesti yhteistoiminta-asiamiehen toimiston toiminnasta vuonna 2019.